

Finansdepartementet
Mikael Pauli
103 33
Stockholm

Er referens/dnr:
Fi2021/03461

2022-01-24

Teknikföretagens remissyttrande Ds 2021:31 En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling

Sammanfattning av Teknikföretagens ställningstagande

Teknikföretagen

- stödjer Sveriges klimatmål om klimatneutralitet 2045 och bidrar i det svenska och europeiska arbetet med att ta fram fungerande regelverk och lagstiftning för att målen ska nås. Teknikföretagens medlemsföretag har en viktig roll i att leverera produkter, teknik och lösningar för klimatomställningen.
- anser att hållbarhetskrav i offentlig upphandling, där de är relevanta, kan driva på en önskvärd samhällsutveckling. Krav bör formuleras i dialog med marknaden så att de stimulerar innovation, beaktar teknikneutralitet, håller ner den administrativa bördan samt säkerställer att inte utestänga små- och medelstora företags deltagande.
- *avstyrker* förslaget om ändringar i 4 kap. 3 § LOU, LUF och LUK samt 19 kap. 3 § LOU och LUF och 15 kap. 4 § LUK, eftersom förslaget är motsägelsefullt och inte medför någon reell ändring av rådande rättsläge.
- anser att sysselsättningskrav i offentlig upphandling riskerar att hämma effektivitet i leveranserna och innovationskraft i företagen. Leverantörerna är de mest lämpade att avgöra vilken kompetens som behövs. Ökade regleringar av *hur* uppdrag ska utföras fördyrar som regel samt begränsar möjligheterna till innovation i teknik och nya hållbara affärsmodeller.
- är kritiska till arbetsrättsliga villkor i offentlig upphandling eftersom det är ett ingrepp i den svenska modellen, där arbetsgivare och fackförbund äger rätten att tolka kollektivavtalen.

Sverige i framkant i den gröna omställningen – med industrin i förarsätet

Sverige är ett starkt industriland där summan av det förädlingsvärde som industrin genererar, både direkt i sin kärnverksamhet samt indirekt bland dess leverantörer, utgör

20 procent av Sveriges BNP. Industrin sysselsätter 814 000 personer 2018¹, vilket är en ökning med 43 000 jobb sedan 2015. Teknik- och tillverkningsindustrin står för drygt hälften av industrins samlade förädlingsvärde och av dess totala sysselsättning.

Siffrorna talar sitt tydliga språk, Sverige är ett attraktivt land för företag att investera i. En aspekt som verkligen ökar i betydelse är förmågan att arbeta med hållbarhet som drivkraft i affärs- och produktutvecklingen. Teknikföretagens medlemsföretag har en viktig roll i att leverera produkter, teknik och lösningar för klimatomställningen, både till andra industrier och till konsumentmarknaden.

En följd av EUs tillväxtstrategi "Den gröna given" är att den europeiska industristrategin som EU-kommissionen antog i maj 2021 tar sin utgångspunkt i den så kallade "twin transition", dvs grön och digital omställning. Både Sverige och EU ställer om till klimatneutralitet vilket leder till att produktionssystem och värdekedjor behöver ställas om. Klimatfrågan är en viktig drivkraft för innovation i industrin och Sveriges framgång inom området kommer att vara avgörande för vår framtida konkurrenskraft. Vi kan idag konstatera att industrin till stor del driver den gröna omställningen och såväl utvecklingen av nya teknologier som nya cirkulära affärsmodeller går i en rasande takt.

Viktigt i detta sammanhang är att ta hänsyn till att det inom den Gröna Given utvecklas en rad mycket omfattande initiativ inom energi/klimatområdet (lagpaketet Fit for 55 med 13 direktiv) och inom produktområdet (Circular Economy Action Plan med Sustainable Product Initiative) samt att kemikaliekraven på flera sätt skärps. Det handlar om massiva regleringar och lagstiftningspaket som arbetas fram för att nå uppsatta klimat- och miljömål. De kommer att påverka företagens produktutveckling och produktion på den inre marknaden redan under innevarande år.

Teknikföretagen stödjer såväl Sveriges klimatmål om klimatneutralitet 2045 som EUs mål 2050 och vi stöttar och bidrar i det svenska och europeiska arbetet med att ta fram fungerande regelverk och lagstiftning. Vi vill så långt som möjligt se en harmoniserad lagstiftning på den inre marknaden och att de styrmedel som utvecklas ska vara teknikneutrala och kostnadseffektiva. Innovationskraften i företagen för att nå målen får inte hämmas och den administrativa bördan för företagen måste så långt det går minimeras.

Vi anser att det för den globala klimatomställningen är viktigt att vi säkerställer att så mycket verksamhet som möjligt stannar i Sverige. Vi har relativt små utsläpp jämfört med likartade länder och de svenska utsläppen har sedan länge minskat, såväl per capita, per BNP som i absoluta tal. Sveriges konkurrenskraft inom hållbar produktion och teknikutveckling stärks nu ytterligare genom omfattande industriella klimatsmarta satsningar, i både stora och små företag. Det är en utveckling som måste stödjas och tas i beaktning i detta sammanhang. Vi vill även framgent se att dessa satsningar hamnar i Sverige, för såväl klimatet skull som för vår tillväxt och välfärd.

---

¹ 2018 är det senaste året som det finns statistik som ligger till grund för att kunna göra beräkningen av industrins direkta och indirekta sysselsättning.

Med det sagt vill Teknikföretagen poängtera att det, där det är relevant, är positivt att hållbarhetskrav ställs i offentlig upphandling, för att stimulera företag att utveckla ny teknik, öka cirkulariteten och minska klimatpåverkan.

Hållbarhetskrav i offentlig upphandling

I de fall där behov finns att ställa hållbarhetskrav i specifika upphandlingar är det av stor vikt att kraven tas fram i dialog med marknaden, för att kraven ska uppfattas som relevanta och styra utvecklingen i önskad riktning. Det kan exempelvis handla om att genom kraven öppna upp för ny innovativ teknik och nya lösningar som möter klimatutmaningen.

Sedan är det viktigt att de krav som ställs följs upp under kontraktstiden, för att undvika att de blir intet förpliktande och därmed kan ha snedvridit konkurrensen mellan leverantörerna i upphandlingen.

För att, där det är relevant, skapa fungerande och likvärdiga hållbarhetskrav i upphandling i kommuner, regioner och statliga myndigheter vill Teknikföretagen i likhet med Svenskt Näringsliv se att Upphandlingsmyndighetens arbete med att ta fram nya riktlinjer för hållbarhetskrav i upphandlingar förstärks, inklusive uppdateringar av tidigare riktlinjer. På så sätt kan risken för spretighet, oförutsägbarhet eller till och med motstridiga riktlinjer undvikas mellan olika upphandlande myndigheter. Viktigt är att riktlinjerna stimulerar innovation, beaktar teknikneutralitet, håller ner den administrativa bördan samt säkerställer att inte utestänga små- och medelstora företags deltagande.

Vidare vill Teknikföretagen i detta sammanhang lyfta kategoristyrning i upphandling, ett tvärfunktionellt arbetssätt. Genom modellen inkluderas flera delar av den upphandlande organisationen som har intresse av eller sakkunskap om en viss kategori. Det betyder att kompetens samlas och specialisering möjliggörs varvid organisationen kan få bättre marknadskännedom, vilket i sin tur möjliggör optimerade inköpsstrategier och mål för olika kategorier.

Teknikföretagen *avstyrker* regeringens förslag i Ds:en om att bör-regeln (4 kap. 3 § resp. 19 kap. 3 §) ska ersättas med en ska-regel. Förslaget är otydligt och bristfälligt, bland annat eftersom det är motsägelsefullt då det i författningskommentaren, sid 47, samtidigt står att ” *Regleringen innebär alltså inte att upphandlande myndigheter i varje upphandling alltid måste prioritera de aktuella samhällsintressena framför exempelvis ett lågt pris eller funktionalitet*”. Det är med andra ord upp till upphandlande myndighet att avgöra om det ska ställas krav eller ej, vilket i praktiken är detsamma som dagens bör-regel.

Till detta konstaterar vi att det inte finns något kopplat förslag om hur uppföljning ska ske för att säkerställa att kraven ställs, inte heller finns det någon beskrivning av påföljd i det fall ”ska-krav” inte ställs.

Sociala krav och sysselsättningskrav

Teknikföretagen anser att det är självklart att alla företag som deltar i offentliga upphandlingar ska vara seriösa och behandla sina medarbetare väl. Regeringen har här ett ansvar att säkerställa att myndigheter kan följa upp och utestänga oseriösa företag.

Teknikföretagen

Det spelar ingen roll vilka sociala krav i enlighet med kap. 13 LOU som ställs av de upphandlande myndigheterna när kraven ändå inte går att följa upp eller realisera.

Teknikföretagen är skeptiska till sysselsättningskrav i offentlig upphandling. Leverantörerna måste kunna anställa de mest lämpade personerna, med relevant utbildning och kompetens, för att kunna utföra uppdragen effektivt och med garanterad kvalitet. Risk för undanträngningseffekter skulle också föreligga. Om jobben öronmärks för en viss grupp finns det en uppenbar risk att andra blir arbetslösa istället. Dessutom leder reglerande krav på *hur* leverantörerna ska ta fram och leverera sina varor eller tjänster som regel till höjda kostnader och hämmad innovationskraft.

Arbetsrättsliga villkor

Teknikföretagen är kritiska till arbetsrättsliga villkor i offentlig upphandling främst på grund av nedanstående skäl.

Den svenska modellen innebär att villkor om lön, semester, arbetstid (försäkringar och pensioner) regleras i kollektivavtal mellan arbetsgivare och fack. De är ofta komplicerade och svåra att tolka och det är just parterna som äger rätten att tolka kollektivavtalen.

Det är uppenbart att tolkningar som görs av olika myndigheter riskerar att bli både felaktiga, diversifierade och starkt normerande. Det är ytterst problematiskt att de upphandlande myndigheterna i bedömning behöver ge vissa avtal företräde framför andra samt behöver bedöma dessa avtalsvillkor i förhållande till lagstiftningen. Resultatet i praktiken är bland annat begränsad konkurrens i upphandlingen och färre anbud, vilket inte är en önskvärd utveckling.

En av anledningarna till att så få myndigheter idag ställer denna typ av krav är just tillämpningssvårigheterna samt att det ofta missgynnar de minsta företagen som inte har kollektivavtal.

Teknikföretagen instämmer i Svenskt Näringslivs analys och ställningstagande av Ds:ens lagförslag kring arbetsrättsliga krav, dvs att det är motsägelsefullt att i en bestämmelse, ange att man ska *beakta arbetsrättsliga villkor när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte* (4 kap 3 §), medan man i en annan bestämmelse i samma lag anger att man ska *beakta arbetsrättsliga villkor när det är behövligt* (17 kap 2–3 §). I stället hänvisas i författningskommentaren att 17 kap. är "lex specialis".

Stockholm 22-01-24

Maria Rosendahl
Näringspolitisk chef

Teresa Jonek
Näringspolitisk expert